

Makroökönómia 6-7. előadás

A keynesi kereslet és kínálat,
ill. az állami szerepvállalás
szükségessége és hatása

2011. 03. 19.
2011.04.04

PÉNZÜGYI ÉS SZÁMVELETI KAR

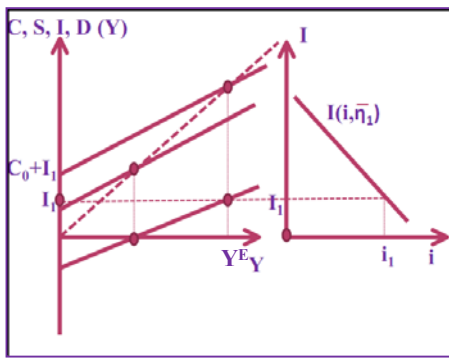

ÁRUPICAI EGYENSÜLY KÉTSZEKTOROS GAZDASÁGBAN

ÉSZREVÉTEL:

- Az egyensúlyi jövedelem függ a kamatlábtól (a neoklasszikus modellben nem függött!)
- Indoklás a modell egyenleteivel (alapfeltevés a kétszektáros gazdaság, a lineáris fogyasztási fv. és az adott profitvárakozás):

$$Y = C(Y^{DI}) + I(i, \bar{\eta})$$

$$Y = \bar{C}_0 + \bar{c} \cdot Y + \bar{I}_0 - \bar{a} \cdot i \quad \text{ahol: } \bar{C}_0, \bar{I}_0, \bar{a} > 0, \text{ és } 0 < \bar{c} < 1$$

$$Y \cdot \bar{c} \cdot Y = \bar{C}_0 + \bar{I}_0 - \bar{a} \cdot i$$

$$Y(1 - \bar{c}) = \bar{C}_0 + \bar{I}_0 - \bar{a} \cdot i$$

$$Y = \frac{1}{1 - \bar{c}} (\bar{C}_0 + \bar{I}_0 - \bar{a} \cdot i)$$

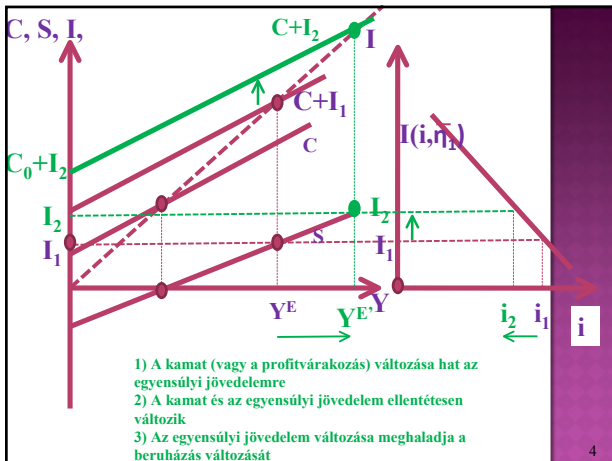

A kamat és az egyensúlyi jövedelem között tehát kapcsolat van! Ez a kapcsolat az $Y=C+I$, ill. $Y=C+S$ egyenlőségek együttes teljesülése miatt az **IS-görbe** elnevezést kapta. Tehát az árupiaci egyensúlya a tőkepiaci egyensúlyával hozható összefüggésbe.

IS-görbe definíció:
 Az IS-görbe olyan pontok halmaza a jövedelem-kamat térben, amely pontok mellett az árupiaci egyensúlyban van. Az IS-görbe feletti pontok árupiaci túlkínálatra, az IS-görbe alatti pontok árupiaci túlkeresletre utalnak.

IS-görbe általános, és paraméteres egyenletei kétszektoros gazdaság esetén

általános egyenlet:
 $Y = f(i)$ és $\frac{dY}{di} < 0$

paraméteres egyenlet:
 $Y = \frac{1}{1-c} (\bar{C}_0 + \bar{I}_0 - a \cdot i)$, ahol: $C_0, I_0, a > 0 < c < 1$

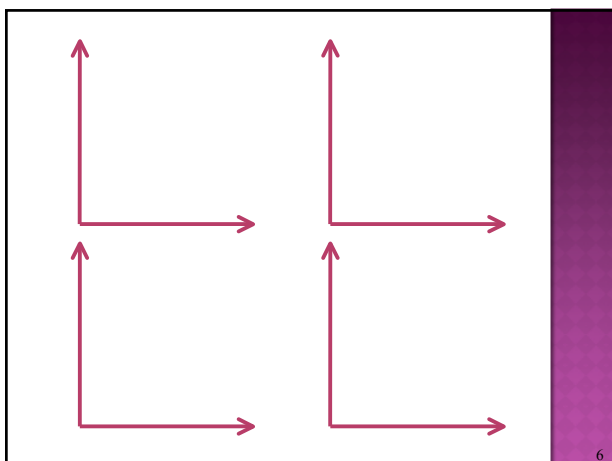

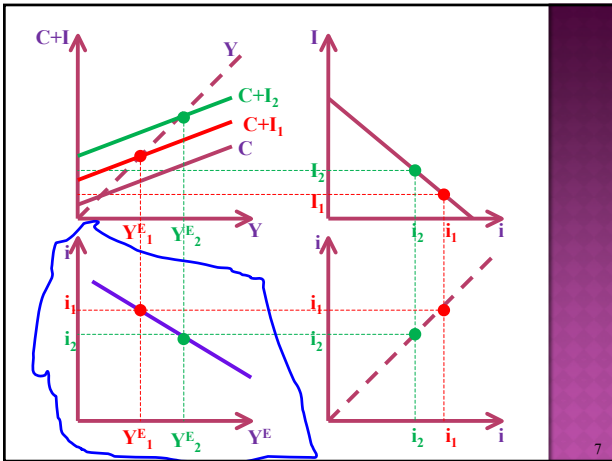

7

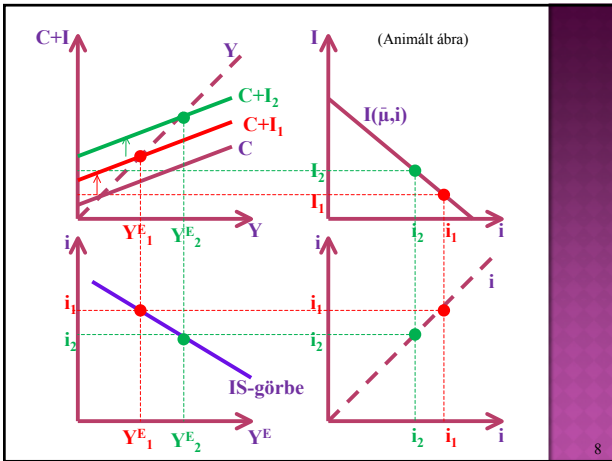

8

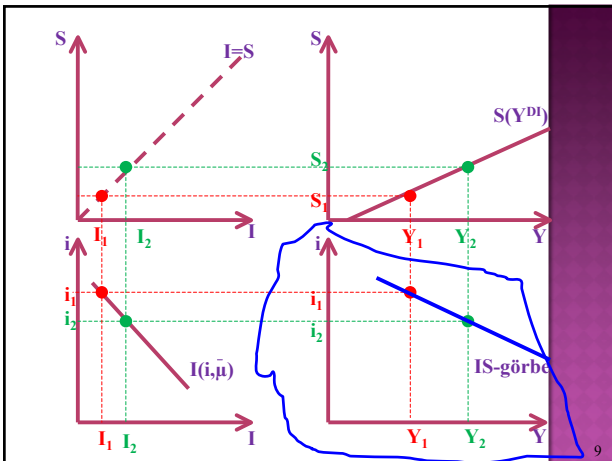

9

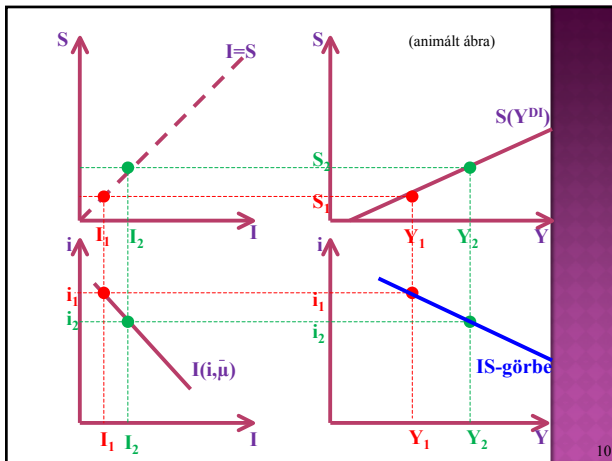

IS: $Y = \frac{1}{1-c}(\bar{C}_0 + \bar{I}_0 - \bar{a} \cdot i)$, ha $0 < \bar{c} < 1$, akkor: $\frac{1}{1-c} > 1$

a fentiek alapján: $\Delta Y = \frac{1}{1-c} \cdot \Delta C_0$ és $\Delta Y = \frac{1}{1-c} \cdot \Delta I_0$ és $\Delta Y = -\frac{1}{1-c} \cdot \bar{a} \cdot \Delta i$

ahol: $|\Delta Y| > |\Delta C_0|$ és $|\Delta Y| > |\Delta I_0|$ és $|\Delta Y| > \left| -\frac{1}{1-c} \cdot \bar{a} \cdot \Delta i \right|$

vagyis a fogyasztási és beruházási kereslet növekedésénél (csökkenésénél) nagyobb mértékben nő (csökken) az egyensúlyi jövedelem.

Ez a multiplikátor hatás! $\frac{1}{1-c} =$ keresleti multiplikátor.

A fentiek alapján könnyen belátható, hogy az (autonóm) állami kereslet (G) növelése $\frac{1}{1-c} \cdot \Delta G$ -szeresére növelné az egyensúlyi jövedelmet. Vagyis a keresletélénkítés a keynesi modellben hatásos. Már csak az a kérdés, hogy szükséges-e? Erre a választ csak a keresleti és kínálati függvények ismeretében adhatjuk meg.

11

Út a keresleti függvényhez, avagy honnan jön a kamat, és mi a szerepe az árszínvonalnak?

A KEYNESI PÉNZPIAC

12

Keynes 3. posztulátuma és a pénzkereslet:

- 1. A fogyasztók bizonytalansága: Az emberek, mint *fogyasztók nem bíznak a jövő kiszámíthatóságában, ezért jövedelemnövekményüknek csak egy részét fogyasztják el, a fogyasztási határhajlandóság kisebb, mint 1.*
- 2. A beruházók bizonytalansága: Az emberek, mint *beruházók nem bíznak a jövő kiszámíthatóságában, ezért a beruházások volumene a tőke határhatékonyságát kifejező kamatláb mellett, a beruházó vállalatok profitvárakozásai is befolyásolják.*
- 3. A vagyontartók bizonytalansága: **Az emberek, mint vagyontartók nem bíznak a jövő kiszámíthatóságában, ezért vagyontartási döntéseiket a hozamok mellett a vagyoneszközök likviditása is befolyásolja.**

13

A pénzpiac nem csupán „kvázi” piac többé, a pénz nem csak arra való, hogy elköltsék!

Pénzkereslet 3 motívuma:

Tranzakciós pénzkereslet: ez ugyanaz, mint a neoklasszikus modellnél! A tranzakciós pénzkereslet a jövedelem az árszínvonal és a pénzforgási sebesség függvénye:

$$M_{tr}^D = f(Y, P, V)$$

Óvatossági pénzkereslet: előre nem várt tranzakciók miatt vagyunk egy részét nem fektetjük be, hanem a leglikvidebb vagyonformában, (pénzben) tartjuk. Az óvatossági pénzkereslet a jövedelemnek és a kamatnak egyaránt függvénye:

$$M_o^D = f(Y, i) \quad \frac{dM_o^D}{dY} > 0 \quad \text{és} \quad \frac{dM_o^D}{di} < 0$$

Spekulációs pénzkereslet: a bizonytalan és kiszámíthatatlan jövőbeli folyamatok miatt a vagyoneszközök (Keynesnél egyetlen vagyoneszköz a kötvény) árfolyamára érdemes spekulálni, ezért vagyunk egy részét az optimális befektetési időpontig a leglikvidebb vagyonformában, pénzben tartjuk. A spekulációs pénzkereslet a nominális kamatláb függvénye:

$$M_{sp}^D = f(i) \quad \frac{dM_{sp}^D}{di} < 0$$

14

Spekulációs pénzkereslet az örökjáradékos kötvény példáján keresztül:

$$\text{piaci árfolyam} = \frac{\text{névleges kamatláb} \cdot \text{névérték}}{\text{piaci kamatláb}} = \frac{\text{névleges kamatláb}}{\text{piaci kamatláb}} \cdot \text{névérték}$$

vagyis: árfolyam > névérték, ha névleges kamatláb > piaci kamatláb

a névleges kamatláb és a névérték a kötvényeknél fix! vagyis:

várt piaci árfolyam > névérték, ha névleges kamatláb > várt piaci kamatláb

spekuláció: akkor kell kötvényt venni, amikor már nem számítunk

a piaci kamat további emelkedésére! Ez annál valószínűbb, minél magasabb

a jelenlegi piaci kamat (ami az aktuálisan kibocsátott kötvények névleges kamata)

Vagyis: minél magasabb a nominális kamatláb, annál kevesebb pénzzel spekulálnak a gazdaságban

ha a kamat nő a spekulációs pénzkereslet csökken, és fordítva. Egy bizonyos (nullánál nagyobb)

kamatszint alatt nullára csökken a kötvények kereslete, vagyis a spekulánsok a teljes vagyonukat pénzben tartják.

15

Nominális vs. reálpénzkereslet

16

M_1^D , vagyis a jövedelemtől függő **nominális** pénzkereslet: ez a teljes (nominális) tranzakciós pénzkereslet + a (nominális) óvatossági pénzkereslet jövedelemfüggő része. V -t (és ezáltal k -t) konstansnak tekintjük, ekkor a jövedelemfüggő nominális pénzkereslet:

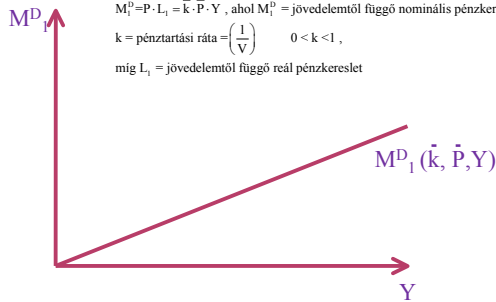
$$M_1^D = f(Y, \bar{P}, \bar{V})$$

Egy a feladatokban gyakran alkalmazott paraméteres egyenlet segítségével:

$$M_1^D = P \cdot L_1 = \bar{k} \cdot \bar{P} \cdot Y, \text{ ahol } M_1^D = \text{jövedelemtől függő nominális pénzkereslet,}$$

$$k = \text{pénztartási ráta} = \left(\frac{1}{\bar{V}}\right) \quad 0 < k < 1,$$

míg $L_1 = \text{jövedelemtől függő reál pénzkereslet}$

17

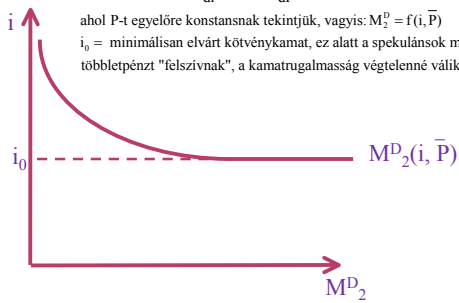
M_2^D , vagyis a kamattól függő **nominális** pénzkereslet: ez a teljes (nominális) spekulációs pénzkereslet + a (nominális) óvatossági pénzkereslet kamatfüggő része.

$$M_2^D = P \cdot L_2, \text{ ahol } L_2 = \text{kamattól függő reál pénzkereslet}$$

$$M_2^D = f(i, \bar{P}), \text{ ahol: } \frac{dM_2^D}{di} < 0 \text{ és } \frac{dM_2^D}{d\bar{P}} > 0$$

ahol $\bar{P}$ -t egyelőre konstansnak tekintjük, vagyis: $M_2^D = f(i, \bar{P})$

i_0 = minimálisan elvárt kötvénymamat, ez alatt a spekulánsok minden többletpénzt "felszívznak", a kamatrugalmasság végtelenné válik.

18

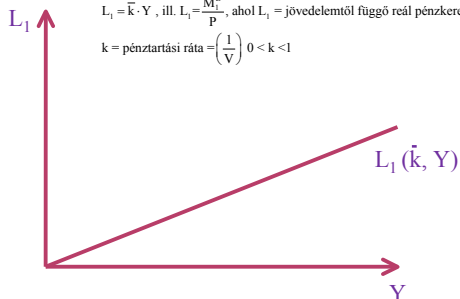
L_1 , vagyis a jövedelemtől függő reál pénzkereslet: ez a teljes (reál) tranzakciós pénzkereslet + a (reál) óvatossági pénzkereslet jövedelemfüggő része. V -t (és ezáltal k -t) konstansnak tekintjük, ekkor a jövedelemfüggő reál pénzkereslet:

$$L_1 = f(Y, \bar{V})$$

Egy a feladatokban gyakran alkalmazott paraméteres egyenlet segítségével:

$$L_1 = \bar{k} \cdot Y, \text{ ill. } L_1 = \frac{M_1^D}{P}, \text{ ahol } L_1 = \text{jövedelemtől függő reál pénzkereslet,}$$

$$k = \text{pénztartási ráta} = \left(\frac{1}{V}\right) 0 < k < 1$$

19

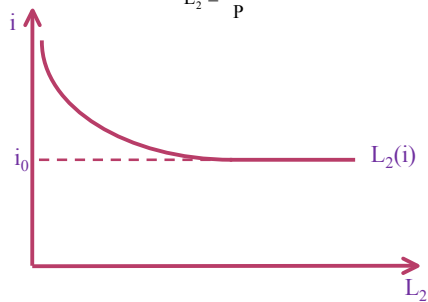

L_2 , vagyis a kamattól függő reál pénzkereslet: ez a teljes spekulációs pénzkereslet + az óvatossági pénzkereslet kamatfüggő része.

$$L_2 = f(i), \text{ ahol: } \frac{dL_2}{di} < 0$$

$$L_2 = \frac{M_2^D}{P}$$

20

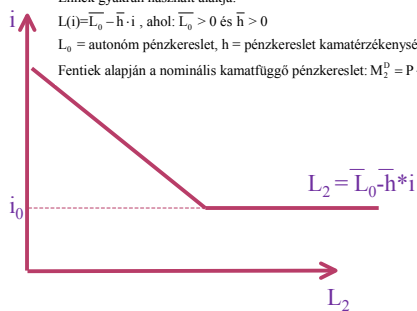
A kamatfüggő reál pénzkeresletet feladatokban gyakran adják meg paraméteres egyenlettel, melyben a kamatfüggő pénzkereslet meredeksége a minimális kamatszintig állandó.

Ennek gyakran használt alakja:

$$L(i) = \bar{L}_0 - \bar{h} \cdot i, \text{ ahol: } \bar{L}_0 > 0 \text{ és } \bar{h} > 0$$

L_0 = autonóm pénzkereslet, h = pénzkereslet kamatérzékenysége

Fentiek alapján a nominális kamatfüggő pénzkereslet: $M_2^D = P \cdot (\bar{L}_0 - \bar{h} \cdot i)$

21

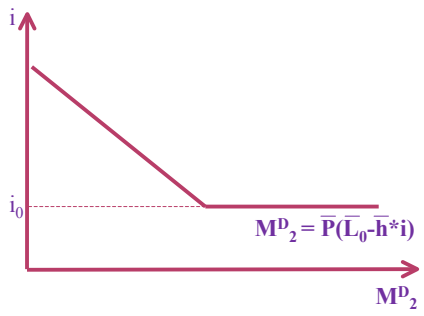

Fentiek alapján a nominális kamatfüggő nominális pénzkereslet (konstans P mellett):
 $M_2^D = \bar{P} \cdot (\bar{L}_0 - \bar{h} \cdot i)$

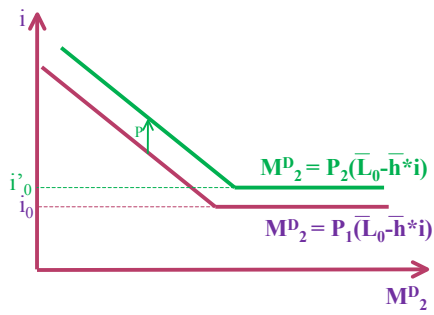

Ha P változik:

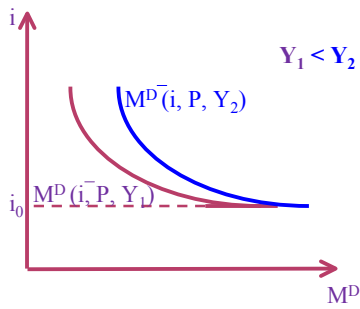

Az összes (kamat- árszínvonal, és jövedelemfüggő) nominális pénzkereslet ($M^D = M_1^D + M_2^D$):

A nominális pénzkínálatról:

A nominális pénzkínálat a gazdaságban rendelkezésre álló összes pénz mennyisége (értékösszege). A pénzteremtést a mai modern piacgazdaságokban a kétszintű bankrendszert irányító jegybank (központi bank) szabályozza. Pénznek azonban nem csak a jegybanki pénzt (bankjegyek, pénzérmék) tekintjük, hanem ugyanígy pénznek tekinthető (mert a pénz funkcióit maradéktalanul betölti) a kereskedelmi bankok által nyújtott hitel is. A kereskedelmi bankok által nyújtható hitelek mennyiségét azonban szintén a jegybank szabályozza. Ennek eszközeiről bővebben a monetáris politikát tanulmányozó előadáson lesz szó. Most csak annyit rögzítünk, hogy a jegybank dönthet az M^S nagyságáról, és képes azt mind növelni (monetáris expanzió), mind visszafogni monetáris restriktió. A szampéldákban előforduló monetáris szabályozó eszköz a kötelező tartalékráta (melynek gyakorlati jelentősége napjainkban igen csak csekély):

$$M^S = \frac{JBP}{t}, \text{ ahol: } M^S = \text{az összes pénz,}$$

JBP= a jegybanki pénz, t = a kötelező tartalékráta

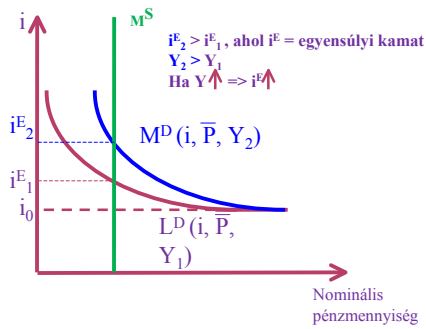

A pénzügyi egyensúly (konstans P mellett): $M^D = M^S$:

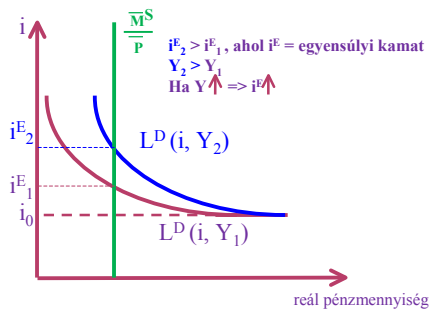

Ugyanez reál kategóriákkal: (konstans P mellett): $\frac{M^S}{P} = L^D$

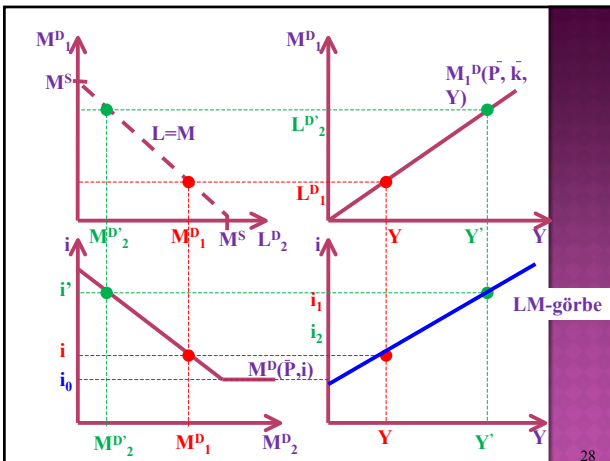

$$\bar{M}^S = \bar{k} \cdot P \cdot Y + P \cdot (\bar{L}_0 - \bar{h} \cdot i)$$

$$\bar{M}^S = \bar{k} \cdot P \cdot Y + P \cdot \bar{L}_0 - P \cdot \bar{h} \cdot i$$

$$P \cdot \bar{h} \cdot i = \bar{k} \cdot P \cdot Y + P \cdot \bar{L}_0 - \bar{M}^S$$

$$i = \frac{1}{\bar{h}} \left(\bar{k} \cdot Y + \bar{L}_0 - \frac{\bar{M}^S}{P} \right)$$

$i = f(Y, P) \Rightarrow$ LM-görbék rendszere.
 ha P adott, akkor:

$$i = \frac{1}{\bar{h}} \left(\bar{k} \cdot Y + \bar{L}_0 - \frac{\bar{M}^S}{P} \right)$$

$i = f(Y, \bar{P})$ 1 db LM-görbe.

29

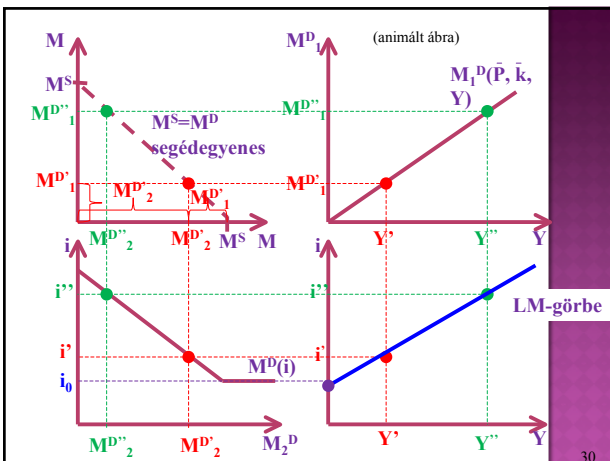

Szimultán egyensúly az áru és pénzpiacon

AZ IS-LM RENDSZER

IS-görbe: Olyan jövedelem és kamatláb kombinációkat megjelenítő függvény, amely kombinációk mellett az áruipiac egyensúlyban van. $Y=f(i)$ és $i=f(Y)$ formában is értelmezhető. Gyakran használt Y-ra rendezett paraméteres alakja (kétszektoros

modellben): $Y = \frac{1}{1-c} (\bar{C}_0 + \bar{I}_0 - \bar{a} \cdot i)$ Az áruipiaci egyensúlyi jövedelem értéke (Y) a

kamatól (i) függ. Az áruipiaci egyensúlyi jövedelmet meghatározó kamat pénzpiaci változó.

LM-görbe: Olyan jövedelem és kamatláb kombinációkat megjelenítő függvény, amely kombinációk mellett a pénzpiac egyensúlyban van. $Y=f(i)$ és $i=f(Y)$ formában is értelmezhető. Gyakran használt i-re rendezett paraméteres alakja

(kétszektoros modellben): $i = \frac{1}{h} \left(\bar{k} \cdot Y + \bar{L}_0 - \frac{\bar{M}^s}{P} \right)$ A pénzpiaci egyensúlyi kamat függ az áruipiaci

egyensúlyi jövedelem értékétől, melyet viszont a pénzpiaci kamat befolyásol. A két piac tehát összefügg, a pénzpiac nem csak kvázi piac, tényezői befolyásolják az egyensúlyi jövedelem nagyságát!

Szimultán egyensúly (kétszektoros gazdaság esetén):

Az egyensúlyi jövedelem:

Az LM-görbe i-re rendezett egyenletét beírjuk beírjuk az IS-görbe Y-ra rendezett egyenletébe (a kamat helyére). Az egyenletet végigszámolva (Y-ra megoldva), megkapjuk az egyensúlyi jövedelmet, mely csak külső (konstans) paraméterektől függ, tehát ezen paraméterek ismeretében egyértelműen meghatározható.

$$Y = \frac{1}{1-c} \left[\bar{C}_0 + \bar{I}_0 - \bar{a} \cdot \frac{1}{h} \left(\bar{k} \cdot Y + \bar{L}_0 - \frac{\bar{M}^s}{P} \right) \right]$$

$$(1-\bar{c}) \cdot Y = \bar{C}_0 + \bar{I}_0 - \frac{\bar{a}}{h} \cdot \bar{k} \cdot Y - \frac{\bar{a}}{h} \cdot \bar{L}_0 + \frac{\bar{a}}{h} \cdot \frac{\bar{M}^s}{P}$$

$$Y - \bar{c} \cdot Y + \frac{\bar{a}}{h} \cdot \bar{k} \cdot Y = \bar{C}_0 + \bar{I}_0 - \frac{\bar{a}}{h} \cdot \bar{L}_0 + \frac{\bar{a}}{h} \cdot \frac{\bar{M}^s}{P}$$

$$Y \left(1 - \bar{c} + \frac{\bar{a}}{h} \cdot \bar{k} \right) = \bar{C}_0 + \bar{I}_0 - \frac{\bar{a}}{h} \cdot \bar{L}_0 + \frac{\bar{a}}{h} \cdot \frac{\bar{M}^s}{P}$$

$$Y^E = \frac{1}{1 - \bar{c} + \frac{\bar{a}}{h} \cdot \bar{k}} \left(\bar{C}_0 + \bar{I}_0 - \frac{\bar{a}}{h} \cdot \bar{L}_0 + \frac{\bar{a}}{h} \cdot \frac{\bar{M}^s}{P} \right)$$

Az egyensúlyi kamatláb:

Az előbb megkapott egyensúlyi jövedelmet Y^E visszairjuk az LM-görbe kamatra rendezett egyenletébe. Az egyenletet végigszámolva, megkapjuk az egyensúlyi kamatlábat, mely csak külső (konstans) paraméterektől függ, tehát ezen paraméterek ismeretében egyértelműen meghatározható.

$$i^E = \frac{1}{h} \left[\bar{k} \cdot Y^E + \bar{L}_0 - \frac{\bar{M}^s}{P} \right]$$

$$i^E = \frac{1}{h} \left[\bar{k} \cdot \frac{1}{1 - \bar{c} + \frac{\bar{a}}{h} \cdot \bar{k}} \left(\bar{C}_0 + \bar{I}_0 - \frac{\bar{a}}{h} \cdot \bar{L}_0 + \frac{\bar{a}}{h} \cdot \frac{\bar{M}^s}{P} \right) + \bar{L}_0 - \frac{\bar{M}^s}{P} \right]$$

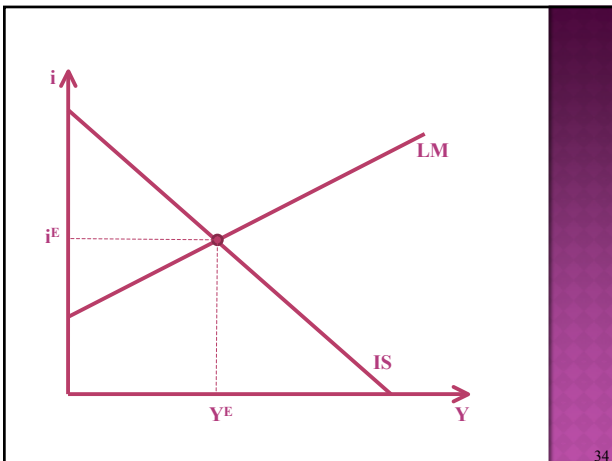

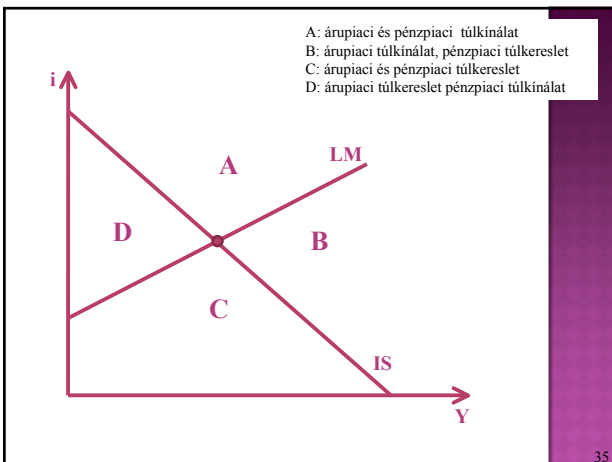

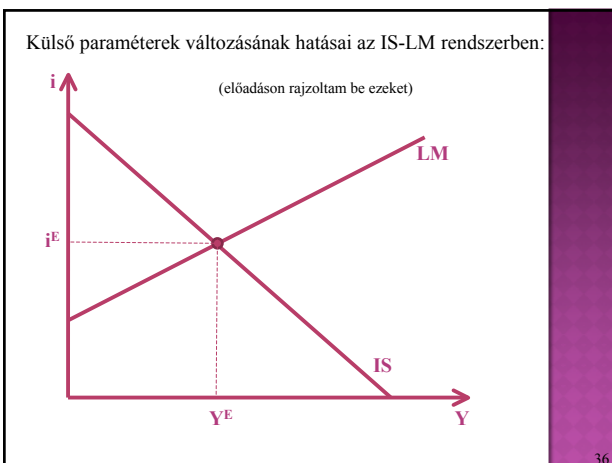

A makrokeresleti függvény: $Y^D = f(P)$. Ugyanúgy határozzuk meg, mint a szimultán egyensúlyi jövedelmet, de P ezúttal nem konstans, hanem változó. A makrokeresleti függvény az árszínvonal különböző értékeihez rendeli hozzá az egyensúlyi jövedelmet.

$$Y^D = \frac{1}{1 - \bar{c} + \frac{\bar{a}}{h} \cdot \bar{k}} \cdot \left(\bar{C}_0 + \bar{I}_0 - \frac{\bar{a}}{h} \cdot \bar{L}_0 + \frac{\bar{a}}{h} \cdot \frac{\bar{M}^S}{P} \right)$$

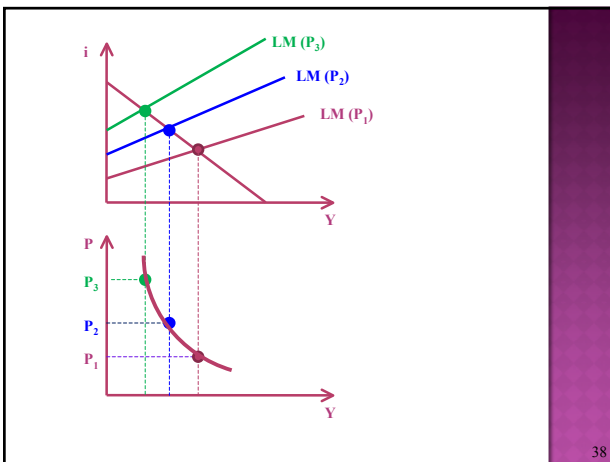

Az állam szerepvállalásának szükségessége és hatásossága

A MAKROKÍNÁLAT ÉS AZ ELGÉGTELEN KERESLET

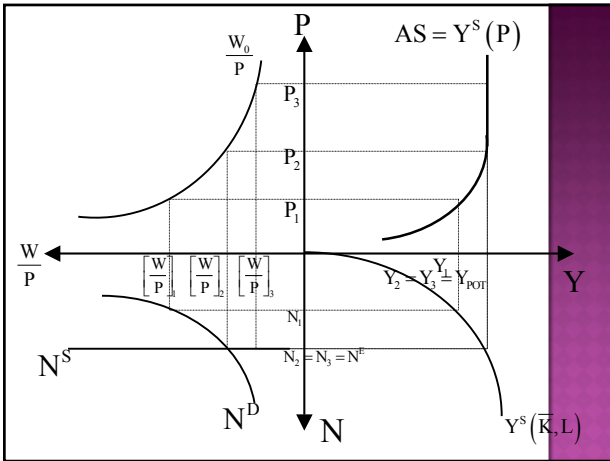

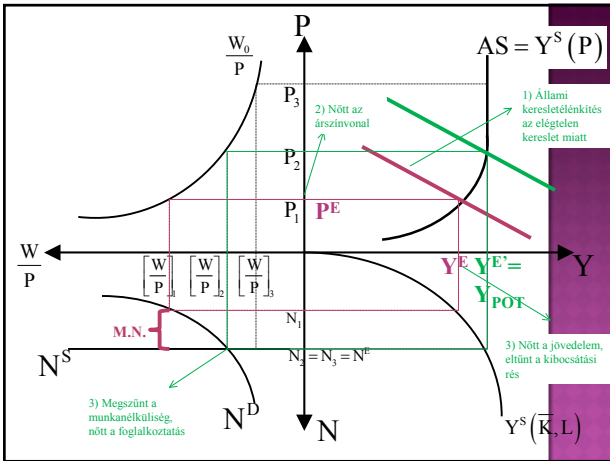

Utóirat: Az állami keresletlénkítés módjairól, hatásmechanizmusáról, összefüggéseiről a gazdaságpolitikai eszközökről szóló utolsó előadáson lesz szó részletesebben!
